नेपाल राष्ट्र बैंक
केन्द्रीय कार्यालय
भुक्तानी प्रणाली विभाग

अ.प्रा.निर्देशन नं.११/०७७

विषयः- **संस्थागत सुशासन सम्बन्धी व्यवस्था**

यस बैंकबाट अनुमतिपत्रप्राप्त भुक्तानी सम्बन्धी कार्य गर्ने संस्थाहरुले पालना गर्नु पर्ने संस्थागत सुशासन सम्बन्धमा भुक्तानी तथा फर्स्यौट ऐन, २०७५ को दफा ४५ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी देहाय बमोजिमको निर्देशन जारी गरिएको छ।

१. सञ्चालकले पालना गर्नु पर्ने आचरण सम्बन्धी व्यवस्था

(क) सञ्चालकले कार्यभार सम्हाल्नुभन्दा पहिले आफ्नो संस्थासँग वित्तीय स्वार्थ भए नभएको विषयमा सञ्चालक समितिलाई लिखित रुपमा जानकारी गराउनु पर्नेछ।

(ख) सञ्चालकले आफ्नो संस्थाको व्यवस्थापकीय कामकारबाहीमा हस्तक्षेप गर्नु हुँदैन।

(ग) सञ्चालक प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रुपमा आफ्नो संस्थाको हित विपरीत हुने कुनै पनि किसिमको गतिविधिमा संलग्न हुनु हुँदैन।

(घ) सञ्चालकले आफ्नो अधिकार क्षेत्र नाघी गरेको कुनै पनि कामकारबाही प्रति व्यक्तिगत रुपमा आफै उत्तरदायी हुनु पर्नेछ।

(ङ) यस बैंकबाट भुक्तानी सम्बन्धी कार्य गर्न अनुमतिपत्रप्राप्त संस्थामा सञ्चालक रहेको व्यक्ति एकै पटक अर्को अनुमतिपत्रप्राप्त संस्थाको कुनै पनि पदाधिकारी रहन पाउने छैन।

(च) सञ्चालकले संस्था सम्बद्ध कारोबारको सूचनाहरुको गोपनियता कायम गर्नु पर्नेछ।

(छ) सञ्चालकले आफू सम्बद्ध संस्थाबाट कुनै पनि प्रकारको पेश्की तथा ऋण सुविधा लिन पाउने छैनन्। यो निर्देशन जारी हुनु पूर्व कुनै सञ्चालकले यस्तो सुविधा लिएको भए सो रकम २०७८ बैशाख मसान्तसम्ममा फर्स्यौट गरिसक्नु पर्नेछ।

(ज) सञ्चालकहरुबाट यस निर्देशनमा तोकिएका आचरणहरुको पालना सम्बन्धी विवरण संस्थाले वार्षिक प्रतिवेदनमा उल्लेख गर्नु पर्नेछ।

२. सञ्चालक/सञ्चालक समितिको कर्तव्य र उत्तरदायित्व

(क) सञ्चालक समितिले प्रचलित कानुन र यस बैंकबाट जारी भएका नीति, निर्देशन तथा नियमनको परिपालना भए/नभएको सम्बन्धमा नियमित अनुगमन हुने व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।

(ख) सञ्चालक समितिका सदस्यहरुले भुक्तानी प्रणाली सम्बन्धी प्रचलित ऐन, कानुन, विनियमावली, निर्देशन आदिको ज्ञान/जानकारी राख्नु पर्दछ र सोको पूर्ण पालना गर्नुपर्दछ ।

(ग) सञ्चालक समितिको बैठक प्रचलित कानुनमा व्यवस्था भए अनुसार बस्नु पर्नेछ ।

(घ) सञ्चालक समितिले समय समयमा जोखिम व्यवस्थापनको लागि कार्यान्वयनमा ल्याएको आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली र जोखिम व्यवस्थापन मापदण्डको समिक्षा गर्नु पर्नेछ ।

(ङ) सञ्चालक समितिमा हेरफेर हुँदा ७ दिन भित्र यस बैंकलाई जानकारी दिनु पर्नेछ ।

३. कार्यकारी प्रमुखको नियुक्ति सम्बन्धी व्यवस्था

(क) संस्थाको संचालक समितिले प्रचलित नीतिगत व्यवस्था बमोजिम हुने गरी संस्थाको कार्यकारी प्रमुखको नियुक्ति गर्नु पर्नेछ ।

(ख) कार्यकारी प्रमुखको नियुक्ति गरिएकोमा, कार्यकारी प्रमुखले राजिनामा दिएमा, बर्खास्त भएकोमा वा अन्य कुनै कारणले पदमुक्त भएको अवस्थामा संस्थाले ७ दिन भित्र यस बैंकलाई जानकारी दिनु पर्नेछ ।

(ग) कार्यकारी प्रमुखले आफू कार्यरत संस्था बाहेक अन्य कुनै पनि संस्थामा काम गर्नु हुँदैन ।

(घ) कार्यकारी प्रमुख नियुक्त गर्ने सिलसिलामा पारिश्रमिक र अन्य सुविधा लगायतका बिषयमा करार सम्झौता गर्दा सेवा सुविधा सम्बन्धी शर्तहरु किटानी गरी स्पष्ट रुपमा उल्लेख गर्नु पर्नेछ । यसरी करार सम्झौता गर्दा "कर्मचारी विनियमावली बमोजिम हुने" जस्ता थप व्याख्यात्मक शब्दावली प्रयोग गर्न पाईने छैन ।

(ङ) कार्यकारी प्रमुख पद रिक्त भएको तीन महिना भित्र पदपूर्ति गरिसक्नु पर्नेछ ।

(च) संस्थामा कार्यकारी प्रमुख लगातार ७ दिन वा सो भन्दा बढी अवधिको लागि विदा बस्ने भएमा वा मुलुक बाहिर जाने भएमा यस बैकलाई जानकारी दिनु पर्नेछ ।

४. **कर्मचारीहरुले पालना गर्नु पर्ने आचरण सम्बन्धी व्यवस्था**

(क) कर्मचारीहरुले संस्थाले जारी गरेको आचरण सम्बन्धी व्यवस्था पालना गर्नु पर्नेछ ।

(ख) कर्मचारीहरु प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रुपमा संस्थाको हित विपरीत हुने कुनै पनि किसिमको गतिविधिमा संलग्न हुनु हुँदैन ।

(ग) कर्मचारीले ग्राहकको सूचना र ग्राहकसँग भएको कारोबारको गोपनीयता कायम राख्नु पर्नेछ ।

(घ) अनुमतिपत्रप्राप्त संस्थाको बहालवाला कर्मचारी कुनै पनि अनुमतिपत्रप्राप्त अन्य संस्थाको पदाधिकारी हुन पाउने छैन ।

५. **संस्थापक सेयर नामसारी, खरिद/बिक्री वा हक हस्तान्तरण सम्बन्धी व्यवस्था**

(क) संस्थापक शेयरको खरिद/बिक्री वा नामसारी गर्नु पूर्व यस बैंकको स्वीकृति लिनु पर्नेछ । यसप्रकार स्वीकृतिको लागि सञ्चालक समितिको सिफारिस सहित यस बैंकमा आवेदन गर्नु पर्नेछ ।

(ख) अनुमतिपत्रप्राप्त भएको मितिले ५ वर्षसम्म संस्थापक शेयर खरिद बिक्री गर्न पाइने छैन । तर, संस्थापक सेयर लिएका व्यक्तिहरुको मृत्यु भएमा वा प्रचलित कानुन बमोजिम पारिवारिक अंशबन्डा भएमा प्रचलित कानुनको रित पुऱ्याई निजहरुको हकदार वा निजहरुले इच्छाएको व्यक्तिको नाममा नामसारी गर्न यो व्यवस्थाले वाधा पुगेको मानिने छैन । यसरी नामसारी गरीएको शेयरको विवरण १५ दिनभित्र यस बैंकलाई जानकारी दिनु पर्नेछ ।

(ग) देहायको अवस्था भएको कुनै पनि व्यक्ति वा संस्थालाई संस्थापकले आफ्नो स्वामित्वको सेयर नामसारी वा बिक्री गर्न पाउने छैनन् ।

अ) कर्जा सूचना केन्द्रको कालोसूचीमा परी सो सूचीबाट फुकुवा भएको मितिले कम्तीमा तीन वर्ष पूरा नभएको,
आ) सम्बन्धित संस्थाको आन्तरिक वा बाह्य लेखापरीक्षकमा नियुक्त भएको,
इ) सम्बन्धित संस्थाको कानुनी वा अन्य सल्लाहकार पदमा बहाल भएको,
ई) प्रचलित कानुन बमोजिम कर चुक्ता नगरेको,
उ) यस बैंकले समय समयमा तोकेको न्यूनतम योग्यता र अनुभव नभएको ।

६. पुँजी वृद्धि गर्ने उद्देश्यले संस्थाले नयाँ संस्थापक शेयरधनी थप गर्न चाहेमा यस बैंकको स्वीकृति लिनु पर्नेछ ।

७. **स्वःघोषणा सम्बन्धी व्यवस्था**

संस्थाको सञ्चालकहरुले आफ्नो बारेमा यसैसाथ संलग्न स्वघोषणा (Self-Declaration) गरेको विवरण (**अनुसूची १२**) यस बैंकमा पेश गर्नु पर्नेछ ।

८. **पत्राचार सम्बन्धमा**

संस्थाहरुले यस बैंकमा पत्राचार गर्दा संस्थाको आधिकारिक लेटर प्याडमा अनिवार्य रुपमा कार्यकारी प्रमुखले र निज कार्यालयमा उपस्थित नरहेको अवस्थामा निजले तोकेको आधिकारिक व्यक्तिले दस्तखत गरी पठाउनु पर्नेछ ।

मिति : २०७७/१२/१७

भवदीय,

(भुवन कडेल)
कार्यकारी निर्देशक

बोधार्थः

१. श्री नेपाल सरकार, अर्थ मन्त्रालय, वित्तीय क्षेत्र व्यवस्थापन महाशाखा, सिंहदरवार, काठमाडौं ।
२. श्री नेपाल राष्ट्र बैंक, गभर्नरको कार्यालय ।
३. श्री नेपाल राष्ट्र बैंक, बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग ।
४. श्री नेपाल राष्ट्र बैंक, बैंक सुपरिवेक्षण विभाग ।
५. श्री नेपाल राष्ट्र बैंक, विकास बैंक सुपरिवेक्षण विभाग ।
६. श्री नेपाल राष्ट्र बैंक, वित्त कम्पनी सुपरिवेक्षण विभाग ।
७. श्री नेपाल बैंकर्स संघ, काठमाडौं ।
८. श्री नेपाल डेभलपमेन्ट बैंकर्स संघ, काठमाडौं ।
९. श्री नेपाल वित्तीय संस्था संघ, काठमाडौं ।
१०. श्री भुक्तानी प्रणाली सञ्चालक तथा भुक्तानी सेवा प्रदायक संस्थाहरु ।

अनुसूची - १२

मिति :

श्री सञ्चालक समिति,

२०७..../...../......,

....

.... ।

विषय : जानकारी गराएको बारे ।

उपरोक्त सम्बन्धमा म .... ले भुक्तानी प्रणाली सञ्चालक/भुक्तानी सेवा प्रदायकको रुपमा रही कार्य गर्ने यस संस्थाको सञ्चालकको पदमा मिति २०७..../...../...... बाट बहाल गरेकाले देहायका विषयहरुको बारेमा जानकारी गराएको छु ।

१. भुक्तानी तथा फर्स्योट विनियमावलीमा उल्लेखित व्यवस्था अनुसार म यस संस्थाको सञ्चालक हुन योग्य छु ।

२. यस संस्थासँग म वा मेरो परिवारको कुनै सदस्यले कुनै किसिमको करार गरेको वा गर्न लागेको छैन ।

३. संस्थाको कार्यकारी प्रमुख वा लेखापरिक्षकको नियुक्तिको सम्बन्धमा मेरो कुनै प्रकारको स्वार्थ वा सरोकार छैन ।

४. म यस बाहेक नेपाल राष्ट्र बैंकबाट अनुमतिपत्रप्राप्त कुनै पनि भुक्तानी सम्बन्धी कार्य गर्ने संस्थाको पदाधिकारी छैन ।

५. मेरो परिवारको सदस्यले यस संस्थाको पदाधिकारी/कर्मचारीको हैसियतले काम गरेका छन्/छैनन् । (गरेको भए खुलाउने ....)

६. माथि घोषणा गरिएका/पेश गरिएका विवरणहरु ठीक साँचो हो, झुट्ठा ठहरिएमा कानुन बमोजिम सहुँला बुझाउँला ।

सञ्चालकको दस्तखत :

नाम थर :

नागरिकता नं.: जारी जिल्ला:

स्थायी ठेगाना :

मोबाईल नं.:

इमेल ठेगाना: